

Забезпечення міцних конкурентних позицій підприємства

Пакуліна А.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки

Харківського національного університету будівництва та архітектури

Козлова М.І.

студентка

Харківського національного університету будівництва та архітектури

Пакуліна Г.С.

студентка

Харківського національного університету будівництва та архітектури

На сучасних підприємствах необхідно активно проводити роботу з дослідження ринку, прогнозування розвитку подій у зовнішньому середовищі, глибокого аналізу стану та діяльності підприємства. На цій основі необхідно прийняття обґрунтованих стратегічних рішень, які спрямовані на забезпечення міцних конкурентних позицій. Основною метою дослідження є розробка теоретичних і методичних положень забезпечення міцних конкурентних позицій підприємства в умовах переходу української економіки до інноваційного соціально-орієнтованого типу розвитку. Авторами запропоновано власне трактування поняття «конкурентоздатність підприємства». У статті науково обґрунтовані основні теоретичні положення управління процесом створення конкурентних переваг підприємства. Дослідниками визначені перспективні напрями реалізації стратегії створення конкурентних переваг підприємства.

Ключові слова: конкурентоздатність, стратегія, конкурентні переваги, ефективність, регіон, глобалізація, управління, ефективність.

Пакуліна А.А., Козлова М.І., Пакуліна Г.С. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЧНЫХ КОНКУРЕНТНЫХ ПОЗИЦИЙ ПРЕДПРИЯТИЯ

На современных предприятиях необходимо активно проводить работу по исследованию рынка, прогнозированию развития событий во внешней среде, глубокому анализу состояния и деятельности предприятия. На этой основе необходимо принимать обоснованные стратегические решения, которые направлены на обеспечение прочных конкурентных позиций. Основной целью исследования является разработка теоретических и методических положений обеспечения прочных конкурентных позиций предприятия в условиях перехода украинской экономики к инновационному социально-ориентированному типу развития. Авторами предложена собственная трактовка понятия «конкурентоспособность предприятия». В статье научно обоснованы основные теоретические положения управления процессом создания конкурентных преимуществ предприятия. Исследователями определены перспективные направления реализации стратегии создания конкурентных преимуществ предприятия.

Ключевые слова: конкурентоспособность, стратегия, конкурентное преимущество, регион, глобализация, управление, эффективность.

Pakulina A.A., Kozlova M.I., Pakulina H.S. CREATION OF STABLE COMPETITIVE POSITIONS OF THE ENTERPRISE

At modern enterprises, it is necessary to actively carry out work on market research, forecasting the development of events in the external environment, and deep analysis of the state and operation of the enterprise. On this basis, it is necessary to make informed strategic decisions that are aimed at ensuring strong competitive positions. The main objective of the study is to develop theoretical and methodological provisions for ensuring a firm competitive position of the enterprise in the context of the transition of the Ukrainian economy to an innovative socially-oriented type of development. The authors proposed their own interpretation of the concept of "enterprise competitiveness". The article substantiates scientifically the main theoretical positions of managing the process of creating competitive advantages of the enterprise. The researchers identified promising directions for implementing the strategy of creating competitive advantages of the enterprise.

Keywords: competitiveness, strategy, competitive advantage, region, globalization, management, efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перетворення,

що відбуваються в економіці країни, потребують вирішення важливих питань у сфері управління діяльністю сучасного підприєм-

ства. Це, насамперед, означає посилення ролі економічних методів господарського управління, застосування нових методичних підходів у аналізі, плануванні та управлінні виробництвом і збутом послуг. В цих умовах на сучасних підприємствах необхідно активно проводити роботу з дослідження ринку, прогнозування розвитку подій у зовнішньому середовищі, глибокого аналізу стану та діяльності підприємства і на цій основі прийняття обґрунтованих стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення міцних конкурентних позицій. Тому тема нашого дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблеми забезпечення конкурентоздатності підприємства досліджували провідні вчені, серед яких – Т.І. Гончарук [1], В.Л. Дикань, І.М. Герчикова, С.М. Клименко [2], О.В. Лепьохін [3], С.В. Мілевський [4], В.А. Павлова [5], С.Л. Пакулін [6, 7], М. Портер, А. Томпсон, Р. Уотермен. Однак аналіз наявних досліджень свідчить про необхідність обґрунтування системного бачення концептуальної моделі управління забезпеченням міцних конкурентних позицій сучасних підприємств з урахуванням глобалізаційних процесів та інтеграції України до європейських структур.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Різні аспекти проблеми забезпечення конкурентоздатності підприємства висвітлювались у працях зарубіжних і вітчизняних вчених. Разом з тим, важливі аспекти формування та розвитку теоретичної, методичної і практичної бази для забезпечення міцних конкурентних позицій сучасних підприємств в трансформаційних умовах не дістали належного висвітлення. Потребують подальших досліджень питання створення ефективного організаційно-економічного механізму забезпечення міцних конкурентних позицій підприємств, виявлення впливу конкурентного середовища на конкурентоздатність, оцінки конкурентоздатності підприємств із врахуванням змін у динамічному зовнішньому середовищі. Саме цим обумовлюється актуальність і вибір теми дослідження, його наукова і прикладна значущість.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою дослідження стала розробка теоретичних і методичних

положень забезпечення міцних конкурентних позицій підприємства в умовах переходу української економіки до інноваційного соціально-орієнтованого типу розвитку. Відповідно до мети нами: (1) запропоновано власне трактування поняття «конкурентоздатність підприємства»; (2) науково обґрунтовані основні теоретичні положення управління процесом створення конкурентних переваг підприємства; (3) визначені перспективні напрями реалізації стратегії створення конкурентних переваг підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інформатизація, глобалізація та гуманізація, як сутнісні характеристики сучасної цивілізації, обумовлюють переосмислення ролі конкуренції в нинішньому світі та зміну акцентів у досягненні конкурентоздатності та конкурентних переваг різних об'єктів. Єдиний економічний простір, що формується під впливом інтеграції, збільшує масштаби конкуренції та спричиняє динамічні зміни її умов. У відкритій економіці конкурентні позиції працівника, підприємства, виду економічної діяльності, регіону, країни все зростаючою мірою залежать від використання та розвитку наявного інтелектуального потенціалу. Тобто на різних рівнях конкурентоздатність та інтелектуальні ресурси набувають причинно-наслідкового зв'язку, який постійно змінюється.

В Україні, в умовах глобалізації економіки, підвищення конкурентоздатності товарів, підприємств і виробничого комплексу країни в цілому стає головною передумовою стабільного функціонування суб'єктів господарювання на внутрішньому ринку, виходу українських виробників на міжнародні ринки і відповідно набуває особливої актуальності. Успішне вирішення завдань досягнення стійких конкурентних переваг вимагає визначення конкурентної стратегії, удосконалення системи управління, ефективного розподілу та використання обмежених ресурсів.

Конкурентоздатність – складна комплексна категорія, що не має загальновизнаного універсального визначення. Можна аналізувати такі аспекти конкурентоздатності: філософський як рушійну силу розвитку суспільства; економічний як основу існування; ринковий як суперництво на ринку; юридичний як підтвердження відповідності законодавству; соціальний як відповідність вимогам соціального розвитку організації, країни; психологічний як підтвердження відповідності очікувань.

Багатогранність поняття обумовлює різні інтерпретації в економічній літературі залежно від того, до якого економічного об'єкта воно застосовується: національна економіка в цілому, галузь, підприємство, продукція. Економічна енциклопедія визначає конкурентоздатність як споживчі властивості товару (послуги), які відрізняють його від товару конкурента за ступенем їх відповідності конкретним потребам, вимогам конкурентного ринку з урахуванням витрат на їх задоволення. Тлумачний словник пояснює значення конкуренції як змагання на ринку. М. Портер стверджує, що конкуренцію в широкому значенні можна визначити як розширене суперництво. Згідно із Законом України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», конкуренція – змагальність підприємців, коли їхні самостійні дії обмежують можливості кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво тих товарів, яких потребує споживач.

В сучасних трактуваннях конкурентоздатність об'єкта зводиться до володіння перевагою. Науковці виділяють маркетинговий та управлінський підходи [2, с. 82]. Основою маркетингового трактування є перевага об'єкта над аналогічними, що визначається ринком (Х. Анн, В. Стівенсон, Г. Багієв, В. Тарасевич, Р. Фатхутдінов, О. Юданов, О. Азарян, Л. Довгань, М. Книш). Прихильники маркетингового підходу вважають, що досягнення конкурентоздатності обумовлюється створенням стійких характерних переваг, які забезпечуються зовнішнім середовищем: сприятливою конкурентною ситуацією, лояльністю споживачів. Прихильники управлінського трактування (М. Портер, І. Акімова, М. Гельвановський, Б. Губський, З. Шершнева) джерела конкурентоздатності об'єкта вбачають в ефективності його внутрішніх бізнес-процесів у зв'язку з конкурентною ситуацією та фактором часу; досягнення конкурентоздатності відбувається у здобутті конкурентних переваг та (або) ключових компетенцій [4, с. 31-33].

Слід відзначити, що пріоритетним рівнем аналізу конкурентоздатності є мікрорівень: більшість авторів аналізує конкурентоздатність товару та підприємства, до того ж єдиний термінологічний апарат з проблем управління конкурентоздатністю знаходиться в стадії формування.

Беручи до уваги точки зору Н.К. Моїсеєвої, Г.Л. Азоєва та А.П. Челенкова, І. В. Єршової,

О.О. Неживенко, І.І. Пічуріна, Д.П. Богині, Ю. Киндзерського та Г. Паламарчука, пропонуємо власне трактування поняття «конкурентоздатність підприємства». На нашу думку, під конкурентоздатністю підприємства доцільно розуміти реальну та потенційну здатність господарюючого суб'єкта задовольняти конкретні суспільні потреби, яка опосередкована більш ефективним, порівняно з конкурентами, використанням обмежених економічних ресурсів в мінливих умовах ринку, що підтверджується здатністю підприємства утримувати впродовж певного проміжку часу певну частку ринку продукції та послуг.

Проектуванню гнучких і високо креативних моделей управління конкурентоздатністю сприяє активізація системних досліджень стійкого функціонування та підтримки стійкого розвитку економічних систем. Системний методологічний підхід, заснований на визначенні конкурентоздатності як іманентного ринкового середовищу імперативу функціонування різнорівневих економічних систем та врахування впливу всіх цивілізаційних чинників на сталий розвиток економіки, дозволяє сконструювати цілісну систему формування пріоритетів і механізмів їх реалізації [7, с. 278]. Важливим інструментом організаційного проектування стає синтез систем управління конкурентоздатністю з механізмами активної протидії впливу негативних зовнішніх чинників. Зміна характеру дії існуючого або поява нового чинника зовнішнього середовища призводить до зміни конкурентного положення суб'єкта господарської діяльності. При цьому, якщо воно призводить до поліпшення конкурентних позицій даного суб'єкта відносно його конкурентів, то можна говорити про позитивну динаміку зміни конкурентного положення. Відповідно, негативна або нейтральна динаміка свідчить про погіршення або принципово незмінний рівень конкурентного положення на ринку.

Використання системного підходу дозволяє сформулювати сутнісне визначення конкурентоздатності, а саме: конкурентоздатність – це інтегрована властивість економічної системи, яка обумовлює реалізацію мети та досягнення результатів функціонування, необхідних і достатніх для активного позиціонування системи в конкурентному ринковому просторі. Властивість конкурентоздатності є, з одного боку, умовою, реалізації мети виробничої системи, а з іншої – зняття внутрішнього протиріччя між індивідуальним механізмом формування

результатів і системним механізмом того, що їх збалансувало, і підтримки сталого розвитку ринкової системи.

Системна роль конкурентоздатності визначається її причинними зв'язками з результативними параметрами та вхідно-вихідними процесами в економічній системі [6, с. 67]. Неадекватність рівня конкурентоздатності умовам відтворення діючого суб'єкта означає його вибуття з ринку та перетворення на іншу соціально-економічну структуру.

Активний стан економічної системи, коли формуються її конкурентні переваги, є основою для забезпечення міцних конкурентних позицій сучасних підприємств. Тривала конкурентоздатність здійснюється не стільки за рахунок стабілізації макроекономічних умов і створення відповідних цьому стимулюючих структур, скільки за рахунок формування такої системи стосунків, яка підтримує та концентрує цілеспрямовані колективні зусилля на розвиток окремих установ або груп підприємств (кластерів) і територій.

Забезпечення високого рівня конкурентоздатності організацій повинне стати завданням держави та реалізовуватися на основі державної стратегічної комплексної програми. Стратегія розвитку конкурентних переваг з метою забезпечення міцних конкурентних позицій сучасних підприємств має бути спрямована на пошук збалансованого набору інструментів конкурентної політики з використанням нових інституціональних технологій в частині порівняльного аналізу альтернативних варіантів розподілу прав власності, механізмів, що забезпечують дотримання встановлених правил з участю не лише експертів, але і представників цільових груп. Це дозволить в довгостроковій перспективі створити механізм, що мінімізує протиріччя між різними інструментами конкурентної політики, зокрема, в результаті застосування зваженого підходу у рамках різних напрямів конкурентної політики, включаючи антимонопольне регулювання як вертикальних, так і горизонтальних обмежуючих контрактів, контролю економічної концентрації. Такий варіант конкурентної політики повинен забезпечити: створення розвиненої та дієвої системи специфікації та захисту прав власності та контрактних прав, у тому числі у сфері результатів інтелектуальної діяльності, що обмежує можливості копіювання інновацій і розмивання потоку економічного прибутку успішних інноваторів; недиференційованість (недискримінаційність) сис-

теми захисту прав власності та контрактних прав за сферами господарської діяльності. При цьому необхідно вирішення проблеми, пов'язаної з визначенням співвідношення державної та приватної активності у сфері нововведень, забезпечення на практиці презумпції недоцільності масштабного державного втручання для підвищення інноваційної активності.

Здійснення стратегії створення конкурентних переваг приведе до комплексних наслідків для всіх видів діяльності, зокрема для їх здатності адаптуватися до зміни внутрішніх і зовнішніх умов. Адаптивність є найважливішою властивістю будь-якої економічної системи: чим вона вища, тим вище, за інших рівних умов, довгострокова ефективність системи. Поліпшення адаптаційних властивостей забезпечує стійкість економічної системи, зменшення кількості та масштабів погроз, задаючи тим самим сприятливі можливості для вироблення економічної політики, яка, у свою чергу, позначається на адаптаційних здібностях системи в майбутньому. Таким чином, адаптаційні властивості соціально-економічної системи повинні стати як умовою, так і результатом втілюваної конкурентної політики держави. Слід зазначити, що в короткостроковому аспекті (два-три роки) високий ризик не отримати видимих позитивних результатів, оскільки створення конкурентних переваг сучасних підприємств – принципово довгострокова стратегія, яка припускає розширення тимчасового горизонту ухвалення рішень в умовах підвищення відкритості економіки для міжнародної конкуренції. Сильною стороною цієї стратегії виступають позитивні довгострокові соціально-економічні наслідки, що полягають в створенні в галузях базових умов для стійкого економічного зростання та підвищення добробуту громадян.

Підвищення конкурентоздатності сучасних підприємств є комплексним завданням, успіх якого визначається розвитком людського капіталу, економічних інститутів, реалізацією та зміцненням вже наявних конкурентних переваг та створенням нових конкурентних переваг, пов'язаних з модернізацією територіальних систем. Так, конкуренція на ринку освітніх послуг характеризується наступними особливостями: боротьба за споживача ведеться шляхом підвищення якості освітніх послуг; конкуренція здійснюється як серед виробників освітніх послуг, так і серед споживачів, оскільки вони взаємодіють на ринку освітніх послуг, конкуруючи за отримання

бюджетного місця; на ринку довгострокових і короткострокових освітніх послуг переважає недосконала конкуренція; на ринку короткострокових освітніх послуг – механізми, властиві досконалій конкуренції; ринок освітніх послуг реагує на ситуацію на ринку праці. Гостра конкуренція на регіональних ринках освітніх послуг сьогодні є вагомим фактом, що визначає багато в чому освітні стратегії розвитку освітніх установ. Одним із заходів забезпечення стійкої конкурентоздатності послуг сфери вищої професійної освіти може стати здійснення структурних перетворень на основі створення великих корпоративних структур в цьому секторі економіки. При цьому модель системи управління процесами стійкого інтеграційного розвитку у сфері вищої професійної освіти повинна формуватися за типом адаптивної системи з ідентифікатором, що дозволяє негайно реагувати на будь-які рушійні хвилі, що загрожують падінням якості освіти. Адаптивна система з ідентифікатором має бути заснована на економіко-математичній моделі інтеграційного розвитку, включеному в контур зворотному зв'язку системи управління сферою вищої професійної освіти.

Система охорони здоров'я найефективніше функціонує при різноманітні форм власності та організаційно-правових структур медично-виробничих організацій. В умовах ринкової економіки потрібно досягти раціонального співвідношення державних і недержавних, комерційних і некомерційних лікувально-профілактичних установ (організацій, підприємств). Це співвідношення повинне відповідати рівню соціально-економічного розвитку країни, що склалося в суспільстві традиціями та забезпечити надійний соціальний захист населення, задоволення його запитів і потреб із надання та виконання медичних послуг. При цьому охорона здоров'я має галузеві особливості, які об'єктивно обмежують можливість поширення ринкових стосунків в цьому системуючому сегменті соціальної сфери. Підвищення конкурентоздатності організацій охорони здоров'я повинне сполучатися з розробкою та реалізацією принципово нових підходів, що забезпечують взаємодію суб'єктів господарювання не на адміністративній основі, а за допомогою узгодження їх інтересів на ринку медичних послуг на основі кластерного підходу. Інтеграція лікарняних служб і створення комплексних систем надання медичної допомоги у межах

кластера дозволить провести внутрішню реструктуризацію медичних установ, орієнтовану на якісне медичне обслуговування і вдосконалення взаємин між виробниками та споживачами медичних послуг.

Створення повноцінної, комплексної та багатофункціональної системи соціального обслуговування, що відповідає потребам населення, – одне з пріоритетних завдань держави в період розвитку соціально-орієнтованої ринкової економіки. При цьому конкретні механізми системи соціального обслуговування пов'язані з характеристиками населення й адміністративними можливостями держави. Створення недержавного сектора соціального обслуговування визначає конкуренцію державним соціальним службам, а, участь в соціальному партнерстві впливає на процес ухвалення рішень і систему контролю за діяльністю соціальних служб. В зв'язку з цим необхідно: перетворення більшості державних і муніципальних установ системи соціального захисту, що надають послуги літнім людям і інвалідам, в некомерційні організації (НКО) та створення механізму залучення їх на конкурсній основі до виконання державного замовлення із надання соціальних послуг; забезпечення рівності умов оподаткування постачальників соціальних послуг різних організаційно-правових форм, скорочення адміністративних бар'єрів у сфері діяльності НКО; створення прозорості та конкурентної системи державної підтримки НКО, що надають соціальні послуги населенню, реалізація органами державної влади та місцевого самоврядування програм в області підтримки розвитку НКО, скорочення адміністративних бар'єрів у сфері діяльності НКО, введення податкових пільг для НКО, що надають соціальні послуги; сприяння розвитку практики добродійної діяльності громадян і організацій, а також поширенню добровольчої діяльності (волонтери).

Перехід до інноваційного типу розвитку економіки обумовлює підвищення професійних вимог до кадрів, включаючи рівень інтелектуального та культурного розвитку, можливого тільки в культурному середовищі, що дозволяє усвідомити цілі та моральні орієнтири розвитку суспільства; внаслідок розвитку особистості ростуть потреби в її культурно-творчому самовираженні, в освоєнні накопичених суспільством культурних і духовних цінностей. Необхідність в задоволенні цієї зростаючої групи потреб, у свою чергу, стимулює розвиток ринку послуг у сфері

культури. Ці обставини вимагають переходу до якісно нових послуг у сфері бібліотечної, музейної, виставкової і архівної справи, концертної, театральної та кінематографічної діяльності, освіти у сфері культури та мистецтва, до збереження та популяризації як рухомих, так і нерухомих, нематеріальних об'єктів культурної спадщини, традиційної народної культури. Широке впровадження інновацій, нових технологічних рішень дозволить підвищити міру доступності культурних благ, зробити культурне середовище більше насиченою особи та суспільства, що відповідає зростаючим потребам. В зв'язку з цим необхідно: вдосконалення організаційних, економічних і правових механізмів розвитку сфери культури; розвиток механізмів приватно-державного партнерства; поетапний переклад організацій культури до автономних установ; сприяння розвитку культурно-пізнавального туризму, забезпечення комплексного підходу до збереження культурно-історичної спадщини, вигляду історичних поселень; створення умов для підвищення міри різноманітності послуг у сфері культури; розвиток механізмів підтримки творчої діяльності у сфері культури та мистецтва, у тому числі традиційної народної культури; створення механізмів реалізації авторських прав на результати інтелектуальної діяльності та забезпечення умов доступу до них.

В умовах зростаючої міжнародної та внутрішньої конкуренції має бути вироблена стратегія державного забезпечення певного рівня конкурентоздатності українських підприємств. При цьому підприємства повинні активно формувати та прогнозувати конкурентні переваги, розробляти сучасну ринкову стратегію.

Особливого значення в досягненні конкурентної стійкості організації має інформаційний супровід процесу управління і створення системи маркетингу та інформаційного аналізу наданих послуг. Суть інформатизації процесів створення конкурентних переваг організацій соціальної сфери можна визначити як вивчення структури цілей і завдань системи в просторі та в часі, виявлення відповідності організаційної структури управління, функцій управління, їх розподілу за елементами структури, характеристик елементів, методів рішення управлінських завдань і термінів їх рішення та відповідності цілям і завданнями системи. Базисна структура інформаційного забезпечення управління сектором соціальних послуг може бути представлена наступ-

ними компонентами: структура реєстру соціальних і управлінських послуг з сегментів потреб органів влади, бізнесу та населення; опис споживчих характеристик (характеристик потреб бізнесу та населення в соціальних і управлінських послугах); структура реєстру функцій органів державної влади, соціальних послуг, що реалізуються при наданні; структура реєстру електронних адміністративних регламентів (у тому числі, фінансування за рахунок бюджетних коштів) і стандартів формування соціальних послуг; уніфікована система документації (формати вхідних і вихідних документів); система класифікації і кодування інформації та логічна структура словників і класифікаторів (у тому числі, для забезпечення інформаційної взаємодії); структура бази даних статистичної інформації та бази знань для семантичної оптимізації процедур міжвідомчої взаємодії при формуванні соціальних послуг; база даних і база знань аналітичних моделей і презентацій розвитку системи освіти, охорони здоров'я, культури, сфери соціального обслуговування.

Грамотна конкурентна політика на базі мобілізації власного внутрішнього потенціалу, правильний споживчий вибір – головні умови досягнення комерційного успіху підприємства. Сильні сторони, здібності, можливості і ресурси підприємства являють собою визначені дії, що характеризують його конкурентні переваги.

Складність конкретизації поняття «конкурентоздатність підприємства» виходить із його особливостей, які були виділені в сучасній економічній літературі різними вченими, що конкурентоздатність:

- як адаптивність не є іманентною якістю підприємства;
- може виникати і бути оціненою тільки за наявності конкурентів;
- відносно поняття і має різний рівень по відношенню до різних конкурентів;
- залежить від рівня конкурентоздатності продукції, галузі, країни;
- залежить від рівня конкурентних переваг і шляхів їх здобуття та ін.

Конкурентоздатність підприємства нерозривно пов'язана із впровадженням змін, тобто з процесом реструктуризації. Але здійснення змін також має свої особливості. Одноразові, надзвичайні заходи можуть на короткий час поліпшити конкурентоздатність підприємства, але по-справжньому успішна реструктуризація є довготривалим процесом.

Кожне підприємство, яке виходить на ринок з власною продукцією, намагається досягти переваги над іншими підприємствами-конкурентами. Можливості підприємства у досягненні такої переваги визначаються таким поняттям як конкурентоздатність. Конкурентоздатність відповідає таким принципам і положенням:

1. Конкурентоздатність підприємства формується на основі впровадження нововведень, поліпшень та змін (реструктуризація).

2. Конкурентоздатність підприємства стосується всієї системи створення цінностей – це весь набір видів діяльності, які взаємодіють у процесі створення, виробництва і реалізації продукції.

3. Конкурентоздатність підприємства повинна постійно підтримуватися безперервним удосконаленням.

4. Конкурентоздатність підприємства може забезпечуватися різними методологічними підходами і характеризується різноманітними способами досягнення.

5. Конкурентоздатність підприємства забезпечується завдяки наявності конкурентних переваг, які формують конкурентоздатність продукції.

6. Конкурентна перевага, що забезпечує конкурентоздатність підприємства, може формуватися в різних площинах діяльності підприємства: менеджменті, маркетингу, логістиці, фінансовій діяльності, підприємстві, і реалізуватися за допомогою різноманітних методичних підходів.

7. Дослідження конкурентоздатності підприємства передбачає ретельний розгляд всіх складових, елементів, факторів внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності підприємства.

8 Існуючі методики оцінки конкурентоздатності підприємства і конкурентоздатності продукції дозволяють більш поглиблено проаналізувати стан і рівень конкурентоздатності діючих підприємств.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

1. Підсумовуючи викладене, треба зазначити, що для будь-якої економічної системи конкурентоздатність є важливою складовою сталого розвитку, виступає об'єктом пильної уваги науковців, а кожному із етапів розвитку продуктивних сил відповідає своє бачення економічної природи конкурентоздатності.

2. У сучасних умовах досягнення та підтримка конкурентних переваг вимагає створення стійкої конкурентоздатної системи управління, орієнтованої на максимальне задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін організації. Використання функціональної моделі оцінки менеджменту (Management Functional Assessment Model – MFAM), спрямованої на досягнення та підтримку конкурентних переваг, заснованої на постійній внутрішній і зовнішній самооцінці та бенчмаркінгу в рамках стратегії безперервного вдосконалення, дозволить організаціям не лише реалізувати головну стратегічну мету – досягнення конкурентоздатності та стійкого положення на ринку, але і визначити елементи системи менеджменту, що вимагають першочергового поліпшення, впровадити принципи менеджменту конкурентоздатності в діяльність організації, оцінити ефективність планованих перетворень по кожному конкретному напрямку за допомогою матриці можливості поліпшень.

3. Для формування зваженої загальнодержавної і регіональної конкурентної політики потрібне проведення широкого круга аналітичних і методологічних робіт. Методологія прогнозування повинна передбачати аналіз економічних і соціальних аспектів цього розвитку в ретроспективному періоді з урахуванням міри реалізації державних програм, а також оцінку поточного рівня життя населення і його зайнятості, міграційних процесів, екологічної ситуації. В умовах України регіональний аспект прогнозування грає особливу роль, без урахування специфіки розвитку регіонів не може бути реалізована жодна довгострокова загальнодержавна програма, неможливе проведення реформ. На національному рівні повинні проводитися перевірка реалістичності прогнозів розвитку, що розробляються кожним регіоном України, їх узагальнення і зіставлення з показниками загальноукраїнського макроекономічного прогнозу, а при необхідності – коригування макроекономічних показників. Найважливіші напрями економічного аналізу в процесі прогнозування – визначення впливу ринкової спеціалізації на раціональне використання ресурсів підприємств території, виявлення галузевих особливостей розвитку і формування галузевих господарських комплексів території.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончарук Т. І. Конкуренція: сучасна економічна характеристика та особливості / Т. І. Гончарук // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 130-146.
2. Клименко С. М. Управління конкурентоздатністю підприємства / С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко, А. В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.
3. Лепьохін О. В. Концепція ефективного менеджменту конкурентоздатності підприємств / О. В. Лепьохін. – Інвестиції: практика та досвід, 2009. – № 3. – С. 27–39.
4. Мілевський С. В. Моделі аналізу та управління конкурентоздатністю промислових підприємств. Наукове видання / С. В. Мілевський, О. В. Мілов. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 156 с.
5. Павлова В. А. Розробка моделі вибору конкурентної стратегії промислового підприємства / В. А. Павлова, Р. В. Губарєв // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2010. – № 1 (9). – С. 5-17.
6. Пакулін С. Л. Інноваційність діяльності науково-дослідних підрозділів підприємств Східного регіону України як важливий фактор досягнення успіху в конкурентній боротьбі / С.Л. Пакулін, Т.С. Молодоря // Materials of final international scientifically-practical conference [«The Science: theory and practice»]. Vol. 7. Economic sciences. – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o.; Prague, Czechia – Dnepropetrovsk, Ukraine – Belgorod, Russian, 2005. – pp. 66-68.
7. Пакулін С. Л. Розвиток інтелектуальних ресурсів і підвищення конкурентного статусу підприємства / С.Л. Пакулін, М.Д. Жердєв, Є.В. Бондаренко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Випуск 223: В 3 т. Том І. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 276-281.

REFERENCES:

1. Honcharuk T.I. (2004) Konkurentsiia: suchasna ekonomichna kharakterystyka ta osoblyvosti [Competition: a modern economic characteristic and features]. Aktualni problemy ekonomiky [Actual problems of the economy], no. 2, pp. 130–146 (in Ukrainian).
2. Klymenko S.M., Dubrova O.S., Barabas D.O., Omelianenko T.V., Vakulenko A.V. (2006) Upravlinnia konkurentozdatnistiu pidpriemstva [Enterprise Competitiveness Management]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).
3. Lepokhin O.V. (2009) Kontseptsiiia efektyvnoho menedzhmentu konkurentozdatnosti pidpriemstv [Concept of effective management of competitiveness of enterprises]. Investytsii: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience], no. 3, pp. 27–39 (in Ukrainian).
4. Milevskiy S.V., Milov O.V. (2007) Modeli analizu ta upravlinnia konkurentozdatnistiu promyslovykh pidpriemstv [Models of analysis and management of competitiveness of industrial enterprises]. Kharkiv: KhNEU (in Ukrainian).
5. Pavlova V.A., Hubariev R.V. (2010) Rozrobka modeli vyboru konkurentnoi stratehii promyslovoho pidpriemstva [Development of the model of the choice of the competitive strategy of an industrial enterprise]. Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky [Economy and management of enterprises of the machine-building industry: problems of theory and practice], no. 1(9), pp. 5–17 (in Ukrainian).
6. Pakulin S.L., T.S. Molodoria (2005) Innovatsiinst diialnosti naukovo-doslidnykh pidrozdiliv pidpriemstv Skhidnoho rehionu Ukrainy yak vazhlyvyi faktor dosiahnennia uspihku v konkurentnii borotbi [Innovative activity of the research units of the enterprises of the Eastern region of Ukraine as an important factor in achieving success in the competition]. Materials of final international scientifically-practical conference [«The Science: theory and practice»]. Vol. 7. Economic sciences. Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o.; Prague, Czechia – Dnepropetrovsk, Ukraine – Belgorod, Russian. – pp. 66–68 (in Ukrainian).
7. Pakulin S.L., Zherdiev M.D, Bondarenko Ye.V. (2007) Rozvytok intelektualnykh resursiv i pidvyshchennia konkurentnoho statusu pidpriemstva [Development of intellectual resources and increase of the competitive status of the enterprise]. Ekonomika: problemy teorii ta praktyky [Economics: problems of theory and practice], vol. 1, no. 223, pp. 66–68 (in Ukrainian).